

Djelatnost pokretne knjižnice Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek u vrijeme pandemije COVID-19

Bošnjak, Mia

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:270778>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-31**

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet

Preddiplomski studij informatologije

Mia Bošnjak

**Djelatnost pokretne knjižnice Gradske i sveučilišne knjižnice
Osijek u vrijeme pandemije COVID-19**

Završni rad

Mentor: doc.dr.sc. Marija Erl Šafar

Sumentor: dr.sc. Tihana Lubina, poslijedoktorandica

Osijek, 2021.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet

Odsjek za informacijske znanosti

Preddiplomski studij informatologije

Mia Bošnjak

**Djelatnost pokretne knjižnice Gradske i sveučilišne knjižnice
Osijek u vrijeme pandemije COVID-19**

Završni rad

Društvene znanosti, informacijske i komunikacijske znanosti, knjižničarstvo

Mentor: doc.dr.sc. Marija Erl Šafar

Sumentor: dr.sc. Tihana Lubina, poslijedoktorandica

Osijek, 2021.

IZJAVA

Izjavljujem s punom materijalnom i moralnom odgovornošću da sam ovaj rad samostalno napravila te da u njemu nema kopiranih ili prepisanih dijelova teksta tuđih radova, a da nisu označeni kao citat s napisanim izvorom odakle su preneseni.

Svojim vlastoručnim potpisom potvrđujem da sam suglasna da Filozofski fakultet Osijek trajno pohrani i javno objavi ovaj moj rad u internetskoj bazi završnih i diplomskih radova knjižnice Filozofskog fakulteta Osijek, knjižnice Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

U Osijeku, 7.9.2021.

Mia Bošnjak, 3001000355035
Ime i prezime studenta i JMBAG

Sažetak

U radu je prikazano prošlo, sadašnje i buduće stanje pokretnih knjižnica u svijetu i Hrvatskoj, ali naglasak je stavljen na razvoj i napredak pokretne knjižnice Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek (GISKO). Pokretne knjižnice postoje dugi niz godina, prve su se pojavile još u 19. stoljeću u svijetu, odnosno Ujedinjenom Kraljevstvu, a sredinom 20. stoljeća i u Republici Hrvatskoj. Cilj rada je predstaviti tijek razvoja pokretnih knjižnica, značajke koje su ih obilježile kroz povijest, kako izvan Hrvatske, tako i u Hrvatskoj, a posebno u Osijeku. Predstavljen je osnutak, početak i rad osječke pokretne knjižnice koja je 2001. godine, kada je započela s radom, djelovala kao bibliobusna služba, ali je iz različitih razloga i zbog brojnih utjecajnih čimbenika prestala raditi kao bibliobusna služba još 2015. godine. 2020. godine osječka pokretna knjižnica ponovno „dolazi na svoje“ i započinje s radom u malo prilagođenijim uvjetima, sukladno pandemiji. Pokretna knjižnica dobiva naziv Knjižnica na kućnom pragu, a vozilo koje obavlja uslugu i dostavlja knjige korisnicima BiblioKombi. Pokretanje ove usluge postaje vrijednost koju korisnici i djelatnici iznimno poštuju, u koju djelatnici ulažu svoje vrijeme i trud kako bi svaka knjiga došla do svog čitatelja te kako bi svaki čitatelj ujedno bio zadovoljan novom uslugom koja im dostavlja knjige na vrata njihovih domova. U radu se također donose i informacije o tome koji su budući planovi za osječku pokretnu knjižnicu, ali i općenito, očekivanja vezana uz razvoj djelatnosti pokretne knjižnice na primjeru pokretnih knjižnica izvan Hrvatske.

Ključne riječi: bibliobus, bibliokombi, pokretna knjižnica, dostava knjiga, Gradska i

sveučilišna knjižnica Osijek (GISKO)

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Usluga pokretne knjižnice prema standardima i zakonima	2
2.1. Pojava pokretnih knjižnica u svijetu	3
2.2. Pojava pokretnih knjižnica u Republici Hrvatskoj.....	6
2.3. Usporedba pokretnih knjižnica Los Angeles, New York i Knjižnica grada Zagreba	10
3. Djelatnost osječke pokretne knjižnice	11
3.1. Intervju s diplomiranim knjižničarem Sinišom Petkovićem (GISKO) o djelatnosti osječke pokretne knjižnice u vrijeme pandemije COVID-19	12
4. Budućnost pokretnih knjižnica.....	15
Zaključak	16
Popis literature	17
Prilozi.....	19

1. Uvod

Svrha i cilj ovog rada je dati jasnu predodžbu o djelatnosti pokretnih knjižnica, što one sadrže i na koji način funkcioniraju te u kojem slučaju se one osnivaju. Glavni je cilj predstaviti i djelatnost pokretne knjižnice Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek (GISKO) isključivo u vrijeme pandemije COVID-19, s obzirom da je iz tih razloga Gradska i sveučilišna knjižnica i obnovila obavljanje djelatnosti pokretne knjižnice. U radu će se kroz poglavlja i potpoglavlja iskazati temeljne značajke bibliobusa, odnosno pokretne knjižnice, kako izgleda bibliobus i što sve treba sadržavati, pružit će se povijesni pregled pokretnih knjižnica unutar i izvan granica Hrvatske kroz primjere pokretnih knjižnica te će ujedno biti moguća usporedba nekadašnjih i sadašnjih pokretnih knjižnica i njihove djelatnosti kao takve. Također, dat će se pregled i uvid u to kako se odvija djelatnost pokretne knjižnice Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek, na koji su način djelatnici započeli s provedbom te djelatnosti i kako gledaju na rad iste, ali i koliko je ona funkcionalna i dobrodošla u vrijeme trenutne pandemije COVID-19. Rad daje i predodžbu o daljnjem razvoju i budućnosti pokretnih knjižnica i njihove djelatnosti, usluga i eventualnih promjena koje su očekivane od strane korisnika, djelatnika, studenata i drugih ljudi koji su vezani uz knjižnice u nekom pogledu. Govori se i o mogućnostima koje su povoljne za razvitak pokretnih knjižnica, o utjecaju tehnologije te brojnim drugim stavkama koje postoje danas, a za vrijeme početaka prvih pokretnih knjižnica ih nije bilo, kao što su primjerice digitalizirani oblici članskih iskaznica, plaćanje zakasnine kartično, rezervacije građe unaprijed telefonski ili elektroničkom poštom te mnoge druge.

2. Usluga pokretne knjižnice prema standardima i zakonima

Usluga pokretnih knjižnica u 21. stoljeću postaje sve češća, naime Zakonom o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti, u članku 10¹, jasno je objašnjeno i navedeno kako su pokretne knjižnice svrstane u samu organizaciju knjižnice kao zajednice. Dakle, usluga pokretne knjižnice iz tog je razloga vrlo važna i korisna. Najčešći razlog poticaja neke knjižnice na otvaranje usluge pokretne knjižnice je upravo udaljenost stalne knjižnice i mjesta stanovanja korisnika. Iz tog je razloga knjižnica, kao javna ustanova, u suradnji sa županijom određenog područja dužna pokrenuti i osnovati uslugu pokretne knjižnice. U tom slučaju korisnici koji žive na malo udaljenijim mjestima te županije mogu pristupiti knjigama i graditi svoje čitalačke navike. Sve navedeno određeno je Zakonom o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti i propisanim standardima tog istog Zakona.² Kada je riječ o zakonima i standardima, pokretne knjižnice kao takve, odnosno takozvana bibliobusna služba, utvrđene su Standardima za pokretne knjižnice koji su dio dokumenta Standarda za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj. Standardima su jasno definirane pokretne knjižnice i njihov oblik rada, uređenje izgleda bibliobusa te koje sve jedinice odnosno stavke uključuje bibliobus kao pokretna knjižnica, primjerice: oprema, osoblje, fond i ostalo. Pokretna knjižnica može djelovati ponekad, odnosno privremeno, ali postoji mogućnost da pokretna knjižnica ima stalnu postavu i uslugu za korisnike koji nisu u mogućnosti pristupiti gradskoj, narodnoj, školskoj knjižnici. Pokretna knjižnica omogućava pružanje usluga i njezin smještaj je drugačiji nego u stalnim knjižnicama, a to je većinom kombi ili autobus, no u nekim slučajevima to može biti i tegljač koji ima prikolicu. Kada je u pitanju građa, odnosno fond koji pokretna knjižnica sadrži, opskrbljivost mora biti izvanredna i pokrivati što više područja literature, ali i vrsta medija. To mogu biti časopisi, knjige, audiovizualna građa i ostalo. Bibliobus putuje u mjesta koja su udaljena od većih središta, stoga prednost otvaranja bibliobusa imaju gradovi s više od petnaest tisuća stanovnika; bibliobus u nekim gradovima služi i kao manji stacionar ili privremena zamjena za isti. Kako bi se služba

¹ Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti. Članak 10.

URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_02_17_356.html (2021-06-06)

² Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti.

URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_02_17_356.html (2021-06-06)

bibliobusa odvijala bez problema i poteškoća, on mora biti savršeno organiziran i projektiran, kako ne bi dolazilo do urušavanja građe ili miješanja fonda.³

Iznimna pažnja poklanja se kvalitetnom svjetlu, prozorima, ali i zagrijavanju prostora te prohodnosti unutar bibliobusa. Još neke važne stavke unutar bibliobusa bile bi: okviri za časopise, umivaonik za osoblje, mjesta za razduživanje i zaduživanje građe, police, korita za slikovnice te garderoba. S obzirom na modele bibliobusa, postoji Tip 1, odnosno oni kojima je dužina oko 12 metara, a širina 2,5 metra, zatim Tip 2 kojima je dužina do 9 metara, a širina 2,5 metra, i Tip 3 kojima je dužina oko 5 metara, a širina 2 metra. Kada je riječ o reviziji fonda u pokretnoj knjižnici, postupa se na jednak način kao i za stacionarnu knjižnicu.⁴

2.1. Pojava pokretnih knjižnica u svijetu

Sredinom 19. stoljeća grad pod imenom Warrington u Ujedinjenom Kraljevstvu bio je prvi grad u toj državi s javnom općinskom knjižnicom s potporom. Knjižnica kao takva nastala je iz jedne privatne knjižnice koja je djelovala u stoljeću prije, zvana Warrington Circulating Library, a njome su se tada služili samo odabrani pojedinci. Naime, tadašnji gradonačelnik William Beamont i njegov službenik pronašli su način i Zakonom o muzejima iz 1845. godine omogućili općinama, s deset tisuća ljudi ili više, prikupljanje novca i osnivanje muzeja, odnosno zbirke knjiga. Time je, zbog velikog broja knjiga, Warrington postao prvi grad u državi koji je posjedovao svoju vlastitu javnu općinsku knjižnicu. Tih istih godina knjižnice uspostavljaju gradovi Canterbury i Salford, ali u sklopu vlastitih muzeja. Zatim se pojavljuje Manchester koji prvi osigurava javnu posudbenu i referentnu knjižnicu, ali primjenom Zakona o javnim knjižnicama iz 1850. godine, ta je knjižnica otvorena 1852. godine, čak četiri godine nakon prve općinske knjižnice s potporom u Warringtonu. Tijekom 1880-ih godina općinska je knjižnica u Warringtonu brojala više od dvadeset tisuća knjiga, što joj je donijelo titulu najveće knjižnice u cijeloj Engleskoj, ako bi se brojale knjige po glavi stanovnika. Warrington se razlikovao po jednoj bitnoj, ali vrlo nepovezanoj i inovativnoj usluzi, takozvanoj „Warrington Perambulating Library“, prepoznatoj kao

³ Standardi za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj.

URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1999_06_58_1071.html (2021-06-07)

⁴ Standardi za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj.

URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1999_06_58_1071.html (2021-06-07)

jednoj od prvih pokretnih knjižnica u Ujedinjenom Kraljevstvu. Tu pokretnu knjižnicu osnovao je gradski institut 1858. godine, a pokretnu knjižnicu sačinjavali su konji i kočije, poslani da posjete sva kućanstva Warringtona.⁵ Tada je knjižnica doživjela ogroman uspjeh od čak 300% više posuđenih knjiga za svega 12 mjeseci. Nova usluga koja je došla među stanovnike Warringtona povećala je razinu pismenosti stanovnika u cijelom gradu, ljudi su počeli više čitati, knjige su bile dostupnije i prihvatljivije od strane stanovnika. Tada je grad Warrington postao poznat po svojoj kulturnoj izvrsnosti.⁶ Osim inspiracija pristiglih iz 19. stoljeća vezano uz pokretne knjižnice u Engleskoj, Mary Titcomb knjižničarka je koja je pokrenula prvu pokretnu knjižnicu u Sjedinjenim Američkim Državama u 20. stoljeću. Knjižničarkin cilj bio je proširiti mogućnost besplatnih knjižnica u Washingtonu i to sve pokretanjem usluge prijevoza knjiga do zabačenijih dijelova zemlje. Pokrenula je knjižnicu koja se sastojala od konjskih zaprega koje su nosile kutije s knjigama u trgovine i poštanske urede. 1904. godine postoji 66 postaja za izdavanje knjiga, a 1912. godine pokreću se motorne knjižnice koje knjige prevoze samo u ruralna područja, škole i starije dijelove okruga. Bibliobus je postao isplativ način širenja pismenosti, posebno u siromašnim zajednicama, a kako je u to vrijeme jedan bibliobus koštao samo tisuću dolara, knjižničari su mogli kupiti bibliobus i provoditi uslugu. Do 1930-ih godina SAD broji 60 bibliobusa, ali nažalost dva svjetska rata tada su uvelike umanjila proizvodnju i širenje svijesti čitanja i pokretnih knjižnica u cijeloj zemlji. Nakon rata, za vrijeme procvata 1950-ih godina, pokretne knjižnice opet su oživjele. Zakon o knjižničnim uslugama iz 1956. godine pripomogao je širenju usluga pokretnih knjižnica, doseže se do čak 30 milijuna ljudi iz ruralnih područja. Pokretne knjižnice ponovno dolaze u život, povećavaju se sredstva i mogućnosti i vidljiv je napredak bibliobusne službe. No, uz navedene dvije pokretne knjižnice, u svijetu su se osnivale i još neke. Primjerice Ranganathan je osnovao prvu pokretnu knjižnicu u sjevernoj Aziji 1931. godine koja je u Indiji uvelike donijela edukacijske navike u ruralnim sredinama, zatim pokretna knjižnica u Zimbabweu, ali i pokretne knjižnice sa slonovima na Tajlandu kao zanimljiv primjer kreativnosti i snalažljivosti.⁷ Prvi primjer pokretne knjižnice u svijetu je Pokretna knjižnica u Leedsu u Velikoj Britaniji. Ova knjižnica trenutno ne radi zbog pandemije COVID-19, no dok radi, pruža tjednu uslugu i broji oko 2 500 jedinica građe

⁵ Warrington History Society. URL: <http://warringtonhistorysociety.uk/warringtons-libraries> (2021-06-10)

⁶ Isto.

⁷ A History of the Bookmobile. URL: <http://archive.pov.org/biblioburro/bookmobile/> (2021-06-10)

u bibliobusu, namijenjenom djeci i odraslima, a uz to nudi i pristup internetu svim korisnicima pokretne knjižnice. Unutar bibliobusa postoji ugodan prostor za sjedenje i razgovor, ali i izvan bibliobusa postavljen je prostor za sjedenje i čitanje. Uz informacijske usluge i pristup internetu, knjižnica nudi velik broj popularnih naslova, ali i knjiga koje se mogu prethodno rezervirati na njihovoj mrežnoj stranici ili putem telefona.⁸ Sljedeći primjer je pokretna knjižnica u službi New York Public Library. Knjižnica se zove „Bookmobile“ i kreće se na području Bronxa, Manhattana i Staten Islanda. Nudi uslugu upisa u knjižnicu, posudbu knjiga za skupine svih dobi, podizanje naručenih i rezerviranih knjiga, povratak posuđenih knjiga, razgovor s knjižničarom i ostalo. Ova pokretna knjižnica obavlja djelatnosti na područjima gdje nema knjižničnih ogranaka i gdje u blizini nema knjižnice, ali i na mjestima gdje su neke knjižnice zatvorene. Raspored posjeta može se pronaći na mrežnoj stranici New York Public Library.⁹ Još jedan primjer uspješne i aktualne pokretne knjižnice u svijetu nalazi se u Los Angelesu, pod nazivom „Urban Outreach Bookmobile“. Ova pokretna knjižnica na mrežnoj stranici sadrži uočljiv i velik raspored posjeta po danima u mjesecu kako bi korisnici jasno vidjeli koji dan se bibliobus gdje nalazi. Ovaj bibliobus pokrenut je 2001. godine kako bi doveo knjižnične usluge na urbana područja Los Angelesa. Posjećuje dva okruga i služi područje Los Angeles County-a, kao što su Pomona, Azusa, Montebello i još nekoliko drugih. Bibliobus je dugačak oko 8 metara i posjeduje oko 2 500 jedinica građe.¹⁰ Primjer pokretne knjižnice dolazi i iz Australije, točnije grada Gold Coast. Ovaj primjer sličan je prethodnima, naime na mrežnoj stranici ima informacije o posjetama i lokacijama. Od usluga nudi posudbu knjiga, časopisa, DVD-a i ostalog, korisnici građu mogu posuditi na mjestu, a također mogu pokupiti i prethodno rezerviranu građu. Kako bi se korisnici lakše snašli, knjižnica kao pomoć nudi kartu i prikaz lokacija na koje bibliobus dolazi. Posjete se odvijaju jednom tjedno u područjima Jacobs Well, Ormeau i Pimpama.¹¹

⁸Mobile library service. URL: <https://www.leeds.gov.uk/libraries/mobile-library-service> (2021-06-10)

⁹ NYPL Bookmobile. URL: <https://www.nypl.org/bookmobile> (2021-06-11)

¹⁰ Urban Outreach Bookmobile. URL: <https://lacountylibrary.org/urban-outreach-bookmobile/> (2021-06-11)

¹¹ City of Gold Coast Libraries. URL: <https://new.goldcoast.qld.gov.au/libraries/Our-libraries/Mobile-Library> (2021-06-15)

2.2. Pojava pokretnih knjižnica u Republici Hrvatskoj

U Hrvatskoj se pokretne knjižnice pojavljuju početkom 20. stoljeća. S vremenom, broj pokretnih knjižnica raste, a najveći broj aktivnih pokretnih knjižnica i njihov vrhunac bio je osamdesetih godina, kada je u Hrvatskoj postojalo 16 službi pokretnih knjižnica s ukupno 17 vozila. Prvi oblik pokretne knjižnice bio je takozvani bibliokombi koji se pojavio u Karlovcu u Gradskoj knjižnici „Ivan Goran Kovačić“. 1911. godine donesena je odluka o djelovanju pokretne knjižnice koja je tada imala sanduk koji je sadržavao 90 knjiga i koja je počela s radom u okolnim naseljima. Ta je pokretna knjižnica bila u službi nekoliko godina, a 1914. prestaje s radom zbog ratnog razdoblja. Nakon Drugog svjetskog rata, 1958. godine, Knjižnica je uvela devet pokretnih knjižnica uz podršku Općinskog prosvjetnog vijeća i Kotarske skupštine. Ciljano za potrebe pokretne knjižnice, prvi bibliobus nabavljen je 1978. godine, a mogao je prevoziti do 3 500 knjiga.¹² Uz navedenu karlovačku pokretnu knjižnicu, u Hrvatskoj se u 20. stoljeću pojavila i bibliobusna služba Gradske knjižnice Rijeka. U početku se opskrbljivalo stanovništvo pomoću škrinja koje su sadržavale knjige, a 1969. godine dobivaju prvi bibliobus koji počinje obilaziti okolicu Rijeke.¹³ Uz riječku i karlovačku, pojavila se i bjelovarska bibliobusna služba u organizaciji Narodne knjižnice „Petar Preradović“ Bjelovar. Ideja o pokretanju bibliobusne službe ondje se pojavljuje 1953. godine kada su knjižničari organizirali posjete bjelovarskim bolnicama kako bi približili knjigu i čitanje djeci u bolnici. U bjelovarskoj općini je do 1958. godine bilo pokrenuto pet pokretnih knjižnica, a knjige su se prenosile u koferima, pješice ili u kolicima, kasnije su se vozile i traktorima ili kamionima. Prvo vozilo, odnosno kombi počelo je s radom 1972. godine, a 1980. kupljen je prvi bibliobus.¹⁴ Pokretne knjižnice u Zagrebu zaživjele su između dva svjetska rata, a bibliobus u Zagrebu počeo je s radom 1976. godine pod vodstvom bibliobusne službe Gradske knjižnice u Zagrebu.¹⁵ 1996. godine provela se anketa o organizaciji i radu bibliobusnih službi. Tom anketom je utvrđeno da je krajem devedesetih godina ostalo samo šest aktivnih bibliobusnih službi, a to su bile službe u Karlovcu, Koprivnici, Zagrebu, Rijeci, Bjelovaru i Čakovcu. Te su pokretne knjižnice uspjele ostati postojane unatoč raznim

¹²Erl Šafar, Marija. Razvoj pokretnih knjižnica u Hrvatskoj: doktorska disertacija, Osijek: Odjel za kulturologiju, 2013. str. 47-51.

¹³Isto, str. 58-59.

¹⁴Isto, str. 68.

¹⁵Isto, str 77.

ratnim razaranjima, siromaštvu, starim i lošim vozilima te drugim katastrofama koje su tada pogodile Hrvatsku. Knjižnice koje su ugasile svoj rad i prestale s obavljanjem djelatnosti pokretne knjižnice bile su knjižnice u Dugoj Resi, Kninu, Puli, Splitu, Šibeniku, Vinkovcima, Slavonskom Brodu, Đakovu, Glini i Samoboru. 1990. godine u Koprivnici je prvi puta održan i Okrugli stol o pokretnim knjižnicama u Republici Hrvatskoj. Ondje su se javnosti predstavila postojeća vozila pokretnih knjižnica kako bi mogući financijeri uvidjeli mogućnost ukidanja preostalih pokretnih knjižnica ukoliko se ne počne s obnavljanjem vozila pokretnih knjižnica. Nakon toga dogodio se pozitivan preokret vezan uz percepciju pokretnih knjižnica od strane društva kao cjeline. 2002. i 2003. godine omogućena su prva sredstva Ministarstva kulture za kupnju novih vozila pokretnih knjižnica. Ponajprije su zamijenjeni stari bibliobusi u Karlovcu, Čakovcu, Koprivnici i Bjelovaru, kasnije su se novi bibliobusi nabavili za Rijeku, a potom i za novoosnovane bibliobusne službe u Vinkovcima i Zadru. Novo vozilo dobila je i bibliobusna služba u Osijeku koja je osnovana 2001. godine. U periodu od 2000. godine do 2010. u Hrvatskoj je kupljeno sedam novih vozila i osnovane su četiri nove službe pokretne knjižnice.¹⁶ Pokretne knjižnice u Hrvatskoj danas su još uvijek rijetko zastupljene, no u usporedbi s prošlošću, ta djelatnost uvelike napreduje. Jedna od takvih pokretnih knjižnica s primjerom dobre prakse i uspješnosti je upravo ona u Koprivničko-križevačkoj županiji. Ondje postoje dvije bibliobusne službe, jedna u Križevcima, a druga u Koprivnici. Te službe obilaze ukupno 22 male općine i 264 raštrkana naselja. Cilj ovih službi otpočeka je isti: omogućiti dostupnost knjiga svim skupinama korisnika, od djece do slabijih pokretnih osoba i osoba s invaliditetom. Službe su odlično organizirane, a po potrebi dolaze i na kućni prag ukoliko netko ne može pristupiti stanici gdje bibliobus stoji. Obje bibliobusne službe financijski podržava Koprivničko-križevačka županija, s čak 60% sredstava iz svog proračuna koja su potrebna za funkcioniranje službi. U sufinanciranju ovih pokretnih knjižnica sudjeluju općine i gradovi te županije koje koriste bibliobusne usluge. Ministarstvo kulture Republike Hrvatske se također uključuje sredstvima koja omogućavaju redovnu nabavu knjižnične građe, ali i informatičke opreme koju bibliobus treba za funkcioniranje¹⁷. Ovim pokretnim knjižnicama obuhvaćeno je cijelo područje Koprivničko-križevačke

¹⁶ Črnjar, Ljiljana; Vugrinec, Ljiljana. Uloga i značaj pokretnih knjižnica u životu lokalne zajednice. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 53, 3/4 (2010), str. 1-15. URL: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=119852 (2021-06-24)

¹⁷ Isto.

županije i uz to nadopunjuju usluge susjednih gradskih knjižnica kojima je potrebna pomoć. Uz ovu pokretnu knjižnicu, primjer još jedne knjižnice s dobrom praksom bibliobusne službe je Gradska knjižnica Rijeka koja posjeduje dva bibliobusa, jedan koji se kreće na području grada i jedan koji obavlja službu na području županije Primorsko-goranske. Gradski bibliobus posjećuje 18 stajališta na području grada Rijeke gdje ne postoji izgrađeni stacionarni knjižnični ogranak. Ciljane su skupine ljudi starije dobi, nezaposleni i domaćice te zbog toga dolazi ujutro ili kasno poslijepodne. Županijski bibliobus, za razliku od gradskog, obavlja djelatnost na području općina i mjesta koja se nalaze u brdskim dijelovima županije. Oba bibliobusa imaju članarinu u iznosu od 10,00kn, a za djecu do 4. razreda članarina je besplatna. Većinu troškova snosi proračun Grada Rijeke i Primorsko-goranska županija, ali i Ministarstvo kulture Republike Hrvatske. Ovom uslugom Primorsko-goranska županija može biti odličan primjer drugima koji se odlučuju na pokretanje djelatnosti pokretne knjižnice.¹⁸

Još jedan primjer pokretne knjižnice u Hrvatskoj je i projekt „Knjižnica u pokretu“ u Zagrebu koji organiziraju Knjižnice grada Zagreba. Ova bibliobusna služba djeluje 40 godina, no trenutno se apelira na unaprjeđenje bibliobusa kako ne bi došlo do zatvaranja, a sam autobus kojim se koriste star je 21 godinu i u lošijem je stanju. Novim autobusom omogućio bi se veći broj stajališta u gradovima i općinama Zagrebačke županije, ali i pristup suvremenoj informacijskoj tehnologiji. S ciljem nabave novog autobusa, Knjižnice grada Zagreba osnovale su kampanju pod motom I ja imam pravo na knjižnicu: glas ZA županijski bibliobus. Time bi bibliobus uspostavio vezu s 29 stajališta u 3 grada i 12 općina Zagrebačke županije.¹⁹ Dobar primjer djelovanja bibliobusa nalazi se i u Bibliobusnoj službi Vukovarsko-srijemske županije. Ovaj bibliobus definiraju kao putujuću knjižnicu Gradske knjižnice i čitaonice Vinkovci. Bibliobus putuje na čak 71 stajalište u Vukovarsko-srijemskoj županiji, posjećuje ih svakih 14 dana na određenom mjestu, a upisnina iznosi 20,00kn. Kada je u pitanju ponuda građe, ovaj bibliobus nudi beletristiku domaćih i stranih autora, popularna i znanstvena djela, dječju literaturu, ali i korištenje računala, što je veliki bonus, prvenstveno za mlade. U 2020. godini broj naselja koja Bibliobus posjećuje povećao se pa se može zaključiti da je jedan od razloga vjerojatno pojava pandemije.²⁰

¹⁸ Črnjar, Ljiljana; Vugrinec, Ljiljana. Uloga i značaj pokretnih knjižnica u životu lokalne zajednice. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 53, 3/4 (2010), str. 1-15. URL: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=119852 (2021-06-24)

¹⁹ Knjižnice grada Zagreba. URL: <http://www.kez.hr/hr/desni-box/knjiznica-u-pokretu/35799> (2021-06-22)

²⁰ Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci. URL: <http://knjiznice.nsk.hr/vinkovci/odjeli/zupanijski-bibliobus/> (2021-06-23)

Bibliobus koji zadovoljava potrebe građana Zadarske županije radio je i prije pandemije, naime, on djeluje kao ustrojbeni jedinica narodne knjižnice, a sastavni je dio knjižnične mreže Gradske knjižnice Zadar. Fizički postoje dva bibliobusa raspoređena po pojedinim lokacijama zasebno. Bibliobus 1 Gradske knjižnice Zadar po narudžbi je izrađen i u promet pušten 2006. godine, dok je Bibliobus 2 započeo svoj put u službi pokretne knjižnice 2013. godine kao donacija iz Njemačke. Ovim Bibliobusom omogućava se korištenje građe Gradske knjižnice Zadar svim korisnicima, odnosno članovima iste. Bibliobus Zadarske županije ima vlastiti fond knjižnične građe te zbog toga vrijede fleksibilnija i jednostavnija pravila posudbe; primjerice može se posuditi 6 jedinica građe, građa se može produžiti osobnim dolaskom u bibliobus, elektroničkom poštom ili pozivom, oštećena građa može se nadomjestiti kupnjom nove, odnosno zamjenom. Bibliobus sadrži raznoliku građu kao što su slikovnice, stripovi, igračke, leksikoni, referentna zbirka, fotokopirni stroj, računala s pristupom internetu, enciklopedije i brojne druge jedinice građe.²¹ Iz navedenog, izdvaja se pristup internetu i računalu kao vrlo inovativna mogućnost ponuđena korisnicima, posebno onim mlađim koji ga svakodnevno imaju potrebu koristiti. Bibliobus danas posjećuje 78 stajališta u 68 županijskih naselja, kopnenih i otočnih. S obzirom da se ovaj Bibliobus, kao i ostali, susreo s pandemijom, postoje aktualna privremena pravila odnosno mjere za djelatnike i korisnike dok traje pandemija. Ograničen je broj korisnika u bibliobusu na samo jednog te je ograničeno vrijeme na najviše 15 minuta zadržavanja unutar bibliobusa. Potrebno je držati razmak za vrijeme čekanja na stajalištima, i to vrijedi za korisnike i osoblje. U skladu s pandemijom, na ulasku u Bibliobus potrebno je dezinficirati ruke te pravilno nositi zaštitne maske. Vrlo domišljata odluka bila je i postavljanje kutije na kojoj piše „razduženje“, kako bi se ondje odlagale knjige koje su razdužene i kako ne bi dolazile u doticaj s drugom građom. Nakon postavljanja vraćene građe u tu kutiju, građa mora odstajati dva dana u takozvanoj karanteni za razduženu građu, a tek nakon isteka dva dana, građu je ponovno moguće posuditi.²² S obzirom da je prostor unutar Bibliobusa relativno malen, potrebno je prozračivanje istog te dezinfekcija svih površina. Svakodnevno se odvija mjerenje tjelesne temperature djelatnika kako bi se spriječio bilo koji oblik potencijalne zaraze koronavirusom koji je trenutno u zraku.

²¹ Gradska knjižnica Zadar. URL: <http://www.gkzd.hr/content/informacije-o-bibliobusu> (2021-08-23)

²² Gradska knjižnica Zadar. Informacije o bibliobusu. URL: <http://www.gkzd.hr/content/informacije-o-bibliobusu> (2021-08-23)

Preporučeno je da se građa unaprijed naruči telefonski, kako bi djelatnici lakše rasporedili i bolje organizirali građu za pojedinog korisnika taj dan u Bibliobusu.²³

2.3. Usporedba pokretnih knjižnica Los Angeles, New York i Knjižnica grada Zagreba

Uspoređujući strane i domaće pokretne knjižnice, činjenica je da postoji nekoliko uočljivih razlika. Naime, strane pokretne knjižnice, kako fizičkim izgledom, tako i u digitalnim sferama, odnosno web stranicama, izgledaju puno modernije i suvremenije nego one domaće koje ima Hrvatska. Kad su konkretno u pitanju web stranice, stranica pokretne knjižnice Los Angelesa ili New Yorka ima uvelike jasniji i suvremeniji pregled nego ona knjižnice u pokretu Knjižnica grada Zagreba. Količina teksta na web stranici Knjižnica grada Zagreba puno je veća i nepreglednija nego količina teksta stranih knjižnica u pokretu.²⁴ Iako, za razliku od stranih, zagrebačka Knjižnica u pokretu na svojoj web stranici, koja je u sklopu web stranice Knjižnica grada Zagreba, ima videozapis i fotografije izgleda unutrašnjosti i vanjštine vozila. Pokretne knjižnice Los Angelesa i New Yorka pak nemaju toliko detaljan slikovni prikaz svojih vozila — pokretna knjižnica New York ima nekoliko fotografija vozila dok stoji na stajalištu izvana, ali iznutra ne, također ne sadržava nijedan videozapis koji bi dao jasan pregled unutrašnjosti vozila.²⁵ Pokretna knjižnica Los Angelesa, za razliku od njujorške i zagrebačke, ne sadržava nijednu fotografiju ili videozapis svog bibliobusa niti daje slikovni prikaz na koji način pokretna knjižnica funkcionira.²⁶

²³ Gradska knjižnica Zadar. Informacije o bibliobusu. URL: <http://www.gkzd.hr/content/informacije-o-bibliobusu> (2021-08-23)

²⁴ Knjižnice grada Zagreba. URL: <http://www.kgz.hr/hr/desni-box/knjiznica-u-pokretu/35799> (2021-08-27)

²⁵ NYPL Bookmobile. URL: <https://www.nypl.org/bookmobile> (2021-06-24)

²⁶ Urban Outreach Bookmobile. URL: <https://lacountylibrary.org/urban-outreach-bookmobile/> (2021-06-24)

3. Djelatnost osječke pokretne knjižnice

Osječki bibliobus započeo je s radom 2001. godine, a kao velika podrška tada je bila prisutna Zaklada Balkan Peace Project iz Nizozemske, koja je donirala bibliobus kako bi Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek imala prijevozno sredstvo za svoju novu pokretnu knjižnicu. Taj je bibliobus mogao prevesti oko 4 500 svezaka knjiga, a tadašnja služba bila je prvenstveno namijenjena za četvrti u gradu te prigradska naselja koja u to vrijeme nisu imale stacionare. Bibliobusna je služba pružala korisnicima uslugu korištenja fonda koji je uključivao knjižnu i neknjižnu građu iz knjižnične zbirke u slobodnom pristupu, ali i građu iz rezervnog spremišta. Oprema tadašnjeg bibliobusa sadržavala je dva osobna računala, mobilnu vezu za Internet, radio, televizor, grijanje, baterije za neovisan rad i CD player.²⁷ 2012. godine provedena je i analiza istraživanja korisnika bibliobusa Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek, anketirano je 100 korisnika, od kojih 75 žena i 25 muškaraca. Korisnici bibliobusa su najvećim dijelom bili učenici, domaćice pa onda umirovljenici, a najmanje studenti. Analiza je pokazala da je najveći razlog korištenja bibliobusa tada bila dostupnost lektira. Tadašnja statistika pokazala je kako se najviše posuđivala beletristika, lektirna građa, a zatim stručna i referentna građa te naposljetku, najmanje, stripovi. Analizom su utemeljena razdoblja korištenja bibliobusa kod korisnika: s radom je bibliobus započeo 2001. godine i najviše korisnika je imao te godine; u razdoblju od 2002. do 2004. godine nije bilo novih korisnika bibliobusa; od 2005. godine pa do 2007. broj korisnika se svake godine povećao u istoj mjeri, no u obzir se uzima pad broja stanovništva u Republici Hrvatskoj u to vrijeme. Na kraju provedene ankete, korisnike se pitalo za prijedloge i primjedbe. Najviše odgovora je bilo bez primjedbi, no neke je zanimao potencijalni koncept dostave knjiga na kućnu adresu, posebno onima koji su imali zdravstvene poteškoće. Istraživanje je provedeno 2012. godine, a bibliobus prestaje raditi 2014. godine. Bibliobus je postao istrošen i star, česti su bili kvarovi i itd.²⁸ Od ljeta 2015. Osijek tako nije imao nikakav oblik pokretne knjižnice sve do pojave pandemije 2020. godine, kada se pojavljuje i pokreće projekt BiblioKombi. Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek je 2020. godine predstavila i obnovila uslugu pokretne knjižnice pod nazivom „Knjižnica na kućnom pragu“. Taj projekt podrazumijeva dostavu knjiga na kućni prag svim korisnicima

²⁷ Erl Šafar, Marija. Razvoj pokretnih knjižnica u Republici Hrvatskoj: doktorska disertacija. Osijek: Odjel za kulturologiju, 2013. Str. 97-99.

²⁸ Isto, str. 153-163.

koji nisu u mogućnosti samostalno doći u zgradu knjižnice. Ova usluga počela se provoditi od 1. studenog 2020. godine, za vrijeme početaka pandemije COVID-19.²⁹

3.1. Intervju s diplomiranim knjižničarem Sinišom Petkovićem (GISKO) o djelatnosti osječke pokretne knjižnice u vrijeme pandemije COVID-19

Intervju sa sugovornikom gospodinom Sinišom Petkovićem, voditeljem Posudbenog odjela u GISKO-u, obavljen je 21. lipnja 2021. godine. Cilj ovog intervjuja bio je saznati detalje vezane uz djelatnost pokretne knjižnice koju je prošle godine ponovo uveo GISKO, odnosno otkriti koji su bili razlozi za pokretanje te djelatnosti te u kojem smjeru se planira s istom ići u budućnosti.

1. Koji je glavni razlog pokretanja djelatnosti pokretne knjižnice, od koga i čega je krenula prvobitna ideja?

Svi smo se našli u situaciji koju nazivamo „novo normalno“, a kako GISKO godinama nema svoj bibliobus, iz tog smo razloga odlučili pokrenuti bibliokombi. On je na neki način zamjena za bibliobus, ali ne u mjeri da se dovoze knjige koje su potrebne korisnicima i unaprijed odabrane, za razliku od bibliobusa koji dovozi pregršt knjiga i korisnici samostalno na mjestu biraju što žele posuditi. Prije smo planirali pokrenuti ovu uslugu, ali je pandemija to ubrzala i potaknula pokretanje bibliokombija. Dobili smo kombi koji je bilo potrebno iskoristiti u knjižnične svrhe i to smo smatrali najboljom opcijom, ponuditi uslugu ljudima koji su u nemogućnosti doći fizički u knjižnicu, ali naravno uz potpisivanje privole odnosno suglasnosti iz kojeg razloga su spriječeni doći (invalidnost, bolest, samoizolacija...). Bibliokombi je isključivo namijenjen korisnicima koji, dakle, nemaju mogućnost doći u knjižnicu.

2. Postoji li neka inspiracija za pokretanje ove djelatnosti, primjerice neka strana ili domaća pokretna knjižnica?

Inspiracija su drugi, kao i u svemu. Postoji literatura i ostale stavke koje su vodilja, ali mi smo na svoj način to oblikovali i prilagodili svojim mogućnostima, financijama i slično.

²⁹ Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek. URL: <https://www.gskos.unios.hr/index.php/knjiznica-na-kucnom-pragu/> (2021-07-22)

3. S kojim ste se problemima susretali prije početka i na početku obavljanja ove djelatnosti?
Ima li ih i dalje?
Nije bilo poteškoća, sve je bilo pripremljeno. Nismo počeli s radom dok sve nije bilo osmišljeno. Zadovoljni smo svime, promo materijalima, promocijom na radiju, televiziji.
4. Društvene mreže i promocija pokretne knjižnice?
Društvene mreže, odnosno službena web stranica GISKO-a. Sve obavijesti koje pišemo, šaljemo medijima, a zatim zainteresirani ukoliko žele to i objave kako bi proširili vijesti. To nam je jako dobra reklama i na tome smo zahvalni. Lokalni i državni mediji, radio Osijek kao dio HRT-a. Bogato su nas popratili.
5. Tko je zadužen za organizaciju pokretne knjižnice i raspoređivanje te slaganje naručenih jedinica građe?
Djelatnici Posudbenog odjela za odrasle, koordinator usluge Dino Radmilović, kolegice i kolege s Odjela ukoliko je koordinator spriječen. Telefonski se obavljaju narudžbe, a onda se ide na kućni prag i dostavlja naručenu građu.
6. Na koji način se najčešće naručuju knjige od strane korisnika?
Telefonom koji je konkretno uveden ciljano za bibliokombi i uslugu pokretne knjižnice.
7. Tko je zadužen za dostavu knjiga, osoba koja je zaposlena u knjižnici ili vanjski suradnik?
Isključivo zaposlenici GISKO-a.
8. Mislite li da ovaj način rada funkcionira kako ste očekivali ili ne?
Dobro funkcionira, na vrijeme, jedino mogu izdvojiti manji broj zahtjeva nego očekivano. Mislili smo da ima više onih koji će se koristiti ovom uslugom, ali svatko tko ima priliku ili mogućnost uvijek bira doći u zgradu knjižnice.
9. Kako su Osječani prihvatili ovu djelatnost, kakvi su im dojmovi?
Oduševljenje, pozitivno, prihvaćeno, već dugo očekivana djelatnost od pojedinaca, tako da nas je to obradovalo.
10. Koliko korisnika sudjeluje u korištenju ove knjižnične usluge? (brojka)
Ne postoji točna informacija, odnosno broj.

11. Koja je najčešća dob korisnika koji su zainteresirani za BiblioKombi, odnosno ovu djelatnost?

Ljudi u dobi od 50 godina pa nadalje.

12. Je li ova djelatnost privremena ili će potrajati?

Zadržat će se trajno jer je to jedna ne opterećujuća, a dobra usluga koja promovira knjižnicu. Pomaže korisnicima. Ova usluga dostavlja na kućnu adresu, za razliku od bibliobusa koji dostavlja na stajališta, stoga je to vrlo korisno i jednostavno za korisnike.

13. Koji je plan za razvijanje i budućnost ove djelatnosti?

Nakon pandemije, u slučaju da bibliobus ne bude došao kao služba, ovaj bibliokombi će poslužiti kao provedba radionica za djecu, nošenje većeg izbora knjiga u bibliokombiju i slično.

14. Gledajući na Knjižnicu kao ustanovu, može li se reći da je postigla uspjeh osnivanjem ove djelatnosti? (privukla korisnike, povećala interes)

Smatram da je donijelo pozitivno, kad su kultura i obrazovanje u pitanju, financije nisu toliko bitne, ali najbitnija je dobrobit koja je trajnija i veća, posebno za korisnike koji nemaju drugi izbor.

15. Je li pokretna knjižnica trenutno dostupna cijelu godinu ili samo određene periode?

Ovisi o dogovoru, koliko zainteresiranih korisnika ima taj tjedan, u skladu s time se dostavlja, bez iznimaka, bibliokombi radi cijele godine.

16. Naplaćuje li se korištenje ove djelatnosti ili je besplatno za korisnike GISKO-a?

Potrebno je biti korisnik GISKO-a i biti učlanjen.

17. Koji oblici građe mogu biti posuđeni u pokretnoj knjižnici?

Dosad su bili zahtjevi samo knjige, ali moguće je posuditi i drugu građu.

18. Koja se građa najčešće posuđuje, odnosno naručuje (forma, tema, vrsta građe)?

Beletristika; trileri i ljubavni romani. Posebno američki i britanski, manje hrvatski, ali dosta se naručuju i skandinavski romani.

4. Budućnost pokretnih knjižnica

Istraživanje o potrebama i planovima razvoja pokretnih knjižnica u Republici Hrvatskoj, provedeno 2013.godine na poticaj Komisije za narodne knjižnice HKD-a, pokazalo je kako je u više službi u Hrvatskoj potrebno zamijeniti stara kvarljiva vozila s novima i modernije opremljenima. Predloženo je da se posao pokretne knjižnice počne obavljati u dvije smjene zbog velikog broja stajališta te je izražena potreba stabilnijeg financiranja kako bi knjižnicama bio olakšan posao pokretnih knjižnica.³⁰ Znanstveni članak autorice Alyson Tyler, objavljen u suradnji sa Škotskim knjižničnim i informacijskim koncilom o škotskim pokretnim knjižnicama, daje jasnu sliku i predviđanja za budućnost pokretnih knjižnica. Preporuke za buduće promjene i planove navedene su u tri kategorije: marketing, menadžment i planiranje. Kada je riječ o marketingu, potrebna je bolja i veća promocija informacija koje su vezane za kretanje, stajališta i područja koja posjećuju pokretne knjižnice. Više promocija usluge kao takve u pojedinim naseljima, kućanstvima i stajalištima. Na primjeru škotskih pokretnih knjižnica, planirano je kreiranje videozapisa koji promovira pokretne knjižnice. Predloženo je analiziranje trenutnih korisnika i njihovih značajki pomoću čega će se dobiti uvid o budućim ciljanim novim korisnicima. Unaprjeđivanje ove usluge zadobilo bi suvremeniji oblik time da se ispituju korisnici i poslušaju njihovi prijedlozi, zamjerke i potencijalne inovacije ukoliko mogu biti od velike koristi.³¹

³⁰ Pezer, Iva; Vugrinec, Ljiljana. Pokretne knjižnice kao dio knjižnične mreže narodnih knjižnica u Hrvatskoj : stanje i razvojni planovi. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 58, 1/2 (2015), str. 221-240.
URL:file:///C:/Users/Korisnik/Downloads/15VBH_58_1_2_Pezer.pdf (2021-08-20)

³¹ Libraries on the move: The impact of mobile library services in Scotland.
URL: <https://scottishlibraries.org/media/2343/slic-libraries-on-the-move-report.pdf> (2021-08-30)

Zaključak

Iz rada se može zaključiti kako su pokretne knjižnice prošle mnoštvo prepreka i problema tijekom svog trajanja, svaka pojedinačno, ali i općenito, sve zajedno. Od samih početaka, pokretne knjižnice su djelovale na razne načine koji nisu bili nimalo jednostavni, susretanje s problemima i poteškoćama je bila svakodnevica, sve dok od prikolica, traktora i sanduka nisu došle do stadija kad za djelovanje i rad dobivaju mogućnost kombija ili autobusa, koji se popularno nazivaju bibliokombiji ili bibliobusi. Tada pokretne knjižnice doživljavaju procvat, olakšava im se rad i pažnja se mogla posvetiti detaljima kao što je uređivanje unutrašnjosti vozila, čime se uljepšalo okruženje za korisnike koji dolaze na stajališta kako bi odabrali knjigu ili neku drugu jedinicu građe. Pokretne knjižnice u Hrvatskoj, za razliku od inozemnih, imaju oskudniju opremu, odnosno manje suvremenu, dok su strane pokretne knjižnice, većinom sve, opremljene računalima, internetskom vezom, kopirnim strojevima i slično. Neke strane knjižnice su mislile i na vanjštinu pa su na stajalištima svoje vozilo okružile stolicama i stolovima kako bi atmosfera za korisnike bila ugodna i primamljiva. Hrvatske pokretne knjižnice imaju puno prostora za napredak i veliki potencijal, no ljudi u Hrvatskoj nisu toliko upoznati s konceptom pokretnih knjižnica i zbog toga se uzdaju samo u gradske, narodne i ostale ne pokretne knjižnice. Hrvatska je poznata, posebno Slavonija, po raštrkanim naseljima i zbog toga je potrebno osvijestiti ljude o usluzi pokretne knjižnice te se potruditi da ta vijest ne dođe samo do medija ili mlade populacije, već do onih kojima je ta usluga potrebna (stariji ljudi koji vole čitati, a nemaju izravan pristup knjigama i knjižnicama i sl.). Osječka pokretna knjižnica koja je pokrenuta 2020. godine kao Knjižnica na kućnom pragu ima odličnu postavu, kvalitetan tim koji tu uslugu može unaprijediti i dovesti ju do nove razine. Uzevši u obzir da pandemija i dalje traje, potrebno je prilagođavati se COVID-19 mjerama, ali uz mjere polako i sigurno razvijati uslugu i unositi novitete. BiblioKombi Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek zasigurno može poslužiti kao dobar primjer djelovanja pokretne knjižnice u vrijeme kada je populacija ograničena raznim pravilima i mjerama u svim prostorima i na svim mjestima.

Popis literature

A History of the Bookmobile. URL: <http://archive.pov.org/biblioburro/bookmobile/> (2021-05-23)

City of Gold Coast Libraries. URL: <https://new.goldcoast.qld.gov.au/libraries/Our-libraries/Mobile-Library> (2021-06-24)

Črnjar, Ljiljana; Vugrinec, Ljiljana. Uloga i značaj pokretnih knjižnica u životu lokalne zajednice. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 53, 3/4 (2010), str. 1-15. URL: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=119852 (2021-06-24)

Erl Šafar, Marija. Razvoj pokretnih knjižnica u Republici Hrvatskoj: doktorska disertacija. Osijek: Odjel za kulturologiju, 2013.

Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek. URL: <https://www.gskos.unios.hr/index.php/knjiznica-na-kucnom-pragu/> (2021-04-15)

Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci. URL: <http://knjiznice.nsk.hr/vinkovci/odjeli/zupanijski-bibliobus/> (2021-06-24)

Gradska knjižnica Zadar. URL: <http://www.gkzd.hr/content/informacije-o-bibliobusu> (2021-08-27)

Knjižnice grada Zagreba. URL: <http://www.kgz.hr/hr/desni-box/knjiznica-u-pokretu/35799> (2021-06-24)

Libraries on the move: The impact of mobile library services in Scotland. URL: <https://scottishlibraries.org/media/2343/slic-libraries-on-the-move-report.pdf> (2021-08-30)

Mobile library service. URL: <https://www.leeds.gov.uk/libraries/mobile-library-service> (2021-06-24)

NYPL Bookmobile. URL: <https://www.nypl.org/bookmobile> (2021-06-24)

Pezer, Iva; Vugrinec, Ljiljana. Pokretne knjižnice kao dio knjižnične mreže narodnih knjižnica u Hrvatskoj : stanje i razvojni planovi. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 58, 1/2 (2015), str. 221-240. URL: file:///C:/Users/Korisnik/Downloads/15VBH_58_1_2_Pezer.pdf (2021-04-20)

Standardi za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1999_06_58_1071.html (2021-04-20)

Urban Outreach Bookmobile. URL: <https://lacountylibrary.org/urban-outreach-bookmobile/> (2021-06-24)

Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_02_17_356.html (2021-04-20)

Warrington History Society. URL: <http://warringtonhistorysociety.uk/warringtons-libraries> (2021-04-20)

Prilozi

Petković, Siniša. Osobni intervju. 21.6.2021.

1. Koji je glavni razlog pokretanja djelatnosti pokretne knjižnice, od koga i čega je krenula prvobitna ideja?
2. Postoji li neka inspiracija za pokretanje ove djelatnosti, primjerice neka strana ili domaća pokretna knjižnica?
3. S kojim ste se problemima susretali prije početka i na početku obavljanja ove djelatnosti? Ima li ih i dalje?
4. Društvene mreže i promocija pokretne knjižnice?
5. Tko je zadužen za organizaciju pokretne knjižnice i raspoređivanje te slaganje naručenih jedinica građe?
6. Na koji način se najčešće naručuju knjige od strane korisnika?
7. Tko je zadužen za dostavu knjiga, osoba koja je zaposlena u knjižnici ili vanjski suradnik?
8. Mislite li da ovaj način rada funkcionira kako ste očekivali ili ne?
9. Kako su Osječani prihvatili ovu djelatnost, kakvi su im dojmovi?
10. Koliko korisnika sudjeluje u korištenju ove knjižnične usluge? (brojka)
11. Koja je najčešća dob korisnika koji su zainteresirani za BiblioKombi, odnosno ovu djelatnost?
12. Je li ova djelatnost privremena ili će potrajati?
13. Koji je plan za razvijanje i budućnost ove djelatnosti?
14. Gledajući na Knjižnicu kao ustanovu, može li se reći da je postigla uspjeh osnivanjem ove djelatnosti? (privukla korisnike, povećala interes)
15. Je li pokretna knjižnica trenutno dostupna cijelu godinu ili samo određene periode?
16. Naplaćuje li se korištenje ove djelatnosti ili je besplatno za korisnike GISKO-a?
17. Koji oblici građe mogu biti posuđeni u pokretnoj knjižnici?
18. Koja se građa najčešće posuđuje, odnosno naručuje (forma, tema, vrsta građe)?